

**Datum:**

13-11-2024

Locatie:

Hotel Iesicht
Hegewarren 1
9216 XR Oudega (Small.)

Begintijd:

15.00 uur

Eindtijd:

17.00 uur

Bijlagen:

1. Verslag OO 15 mei
- 1.a Afsprakenlijst DB vergaderingen 2024
2. LVVN s.v.z. financiering ondersteuning Nationale Parken 2024-2030
3. Verslag werkgroep NPDAF 2 oktober 2024
- 3.a Enquête "Identiteit van de werkgroep"
4. Rapport onderzoek economische effecten NP def.
- 4a. Oplegnotitie rapport Onderzoek Economische Effecten NP
- 4b. Persbericht onderzoek economische effecten NP
5. Uitnodiging aanvraag boekjaarsubsidie 2025

Leden Overlegorgaan

Doeke Fokkema	Voorzitter Overlegorgaan	Tytsy Willemsma	Gemeente Tytsjerksteradiel
Evert Stellingwerf	Gemeente Leeuwarden	Gerben de Boer	Wetterskip Fryslân
Henk de Vries	It Fryske Gea	Cathrienus Herrema	Vertegenwoordiging ondernemers
Jan Dijstelbloem	IVN Natuureducatie	Pieter de Haan	Friese Milieu Federatie
Frank Vogelpoel	Vereniging Princenhof/ERF	Hedzer Anne Geerlings	LTO Noord
Daan Bultje	Penningmeester stichting NP De Alde Feanen	Matthijs de Vries	Provincie Fryslân
Ellen Kiewiet	Ambtelijk secretaris	Nico Tilstra	Dorpsbelangen EAFG
Dirk Blom	Scheidend ambtelijk secretaris	Sipke Hoekstra	Gemeente Smallerland
Ivo Krikke	Dorpsbelangen GWW	Jan Ybema	Hiswa/RECRON (agendalid)
Eddie Huisman	Marrekrite (agendalid)	Johan Woudstra	Watersportverbond (agendalid)
Jan Koopmans	Vereniging Friese Rondvaartondernemingen (agendalid)		

Afmeldingen:

Jan Dijstelbloem dus geen IVN vertegenwoordiger. En Matthijs de Vries afgemeld.

Aanwezig:

Doeke Fokkema voorzitter NPDAF
Daan Bultje penningmeester NPDAF
Frank Vogelpoel secretaris NPDAF
Ellen Kiewiet ambtelijk secretaris NPDAF
Sipke Hoekstra wethouder Smallerland
Evert Stellingwerf wethouder gemeente Leeuwarden
Henk de Vries directeur It Fryske Gea
Pieter de Haan Friese Milieufederatie
Gerben de Boer Wetterskip
Johan Woudstra Watersportverbond
Nico tilstra Dorpsbelang Earnewald
Anneke Jansma-Tijnstra strategisch beleidsadviseur NP provincie Fryslan
Menko Groeneweg teamleider Natura 2000, NP en natuurbeheer provincie Fryslan
Hielke Hijlkema coördinator landelijk gebied gemeente Leeuwarden
Laura medewerker voorlichting & educatie NPDAF
Dirk Blom scheidend ambtelijk secretaris NPDAF

Gasten:

Els Jannie Slot regiomarketeer NPDAF
Wouda adviseur Bureau Wing
Kees van Es adviseur Bureau Wing

6. Eerste concept Manifest NP
- 6a. Oplegnotitie Eerste concept Manifest NP
7. Definitieve Samenwerkings-overeenkomst Waddenvisie Interreg 6a
- 7a. Addendum behorende bij Samenwerkings-overeenkomst
8. Begroting 2025
9. Jaarplan 2025
10. Jaarkalender NP De Alde Feanen 2025
11. Concept jaarrekening 2023

Agenda

- 1) Opening
- 2) Vaststellen agenda
- 3) Verslag bijeenkomst 24 april 2024 en afsprakenlijst DB vergaderingen
- 4) Afscheid scheidend secretaris Dirk Blom
- 5) Mededelingen
- 6) Ingekomen en verzonden stukken
- 7) Begroting 2025
- 8) Jaarplan 2025
- 9) Jaarplanning vergaderingen 2025
- 10) Concept jaarrekening 2023
- 11) Korte presentatie Waddenkustvisie Interreg 6a
- 12) Korte presentatie verkenning Robuuste Parken LVVN subsidie 2024

Pauze

- 13) Startoverleg Governance Onderzoek Nationaal Park De Alde Feanen bureau WING

Toelichting agenda

1. Opening

2. Vaststellen agenda

3. Verslag bijeenkomst 15 mei 2024 en afsprakenlijst DB vergaderingen

(ter vaststelling)

- Van de bijeenkomst van het Overleg Orgaan van 15 mei 2024 is een verslag gemaakt. Deze wordt ter vaststelling voorgelegd aan het Overleg Orgaan (**Bijlage 1**).

(ter kennisname)

- Van de DB vergaderingen is een afsprakenlijst bijgevoegd. (**Bijlage 1a**)

4. Afscheid scheidend secretaris Dirk Blom

5. Mededelingen

- 1) LVVN decentrale uitkering (**Bijlage 2**).

Heel gunstig voor NP in Nederland. Vorige regering heeft het opgepakt. Nu voor 5 jaar financiën beschikbaar voor ondersteuning NP, via Decentrale Uitkering aan de Provincies. Menko Groeneweg geeft aan dat het bestuurlijk voorligt hier vorm aan te geven. De insteek is om het budget voor de NP's met zo min mogelijk administratieve lasten verder brengen. Binnenkort komt er een GS voorstel. LVVN houdt vinger aan de pols, er is een check na 2 jaar. Ook vraag naar cofinanciering vanuit LVVN. Er is al cofinanciering beschikbaar in de vorm van de boekjaarsubsidie en inzet ambtelijk secretaris vanuit de provincie.

- 2) Werkgroep bijeenkomst Op woensdag 2 oktober heeft de werkgroep bijeenkomst plaatsgevonden bij Annage: Kennismaking nieuwe voorzitter en nieuwe secretaris. Presentatie Verkenning Robuuste Parken en in de werksessie afronden van de Enquête "Identiteit van de werkgroep". De resultaten worden ingebracht in het Governance Onderzoek. (Bijlage 3 en 3a).

Johan Woudstra benoemt nog de Kano overstapplaats. Hij is 2 jaar bezig geweest achterstallig onderhoud onder de aandacht te brengen van 6 kanoplaatsen. 1 is vernieuwd, 1 is opgeknapt, 4 nog in gevaarlijk staat. Hij heeft een mail van de gebiedscommissie ontvangen, ze zijn in gesprek met de Marrekrite, deze zijn positief t.a.v. het overnemen van het beheer en onderhoud.

Er is een leerzaam gesprek geweest met de werkgroep NPDAF over wat beter kan Aangegeven is dat er een verwatering van de rol is van de werkgroep. Er is een enquête gehouden die input levert voor het governance onderzoek.

- 3) Sponsornetwerk. Succesvolle sponsorbijeenkomst georganiseerd door Janny Slot en Daphne Gerritsen. Kennis gemaakt en gevaren in de Skûtsje van Annage, voorproefje gehad van expeditie "verdwalen met verhalen".

Er zijn 4 nieuwe sponsors bij gekomen. Verbonden met NP. Hopelijk komende jaren nog meer uitbreiding.

- 4) Onderzoek nieuwe bezoekerscentrum. Bezig met opstellen programma van eisen en bezichtigen andere bezoekerscentra: Appelscha (Drenst Friese Wold), Dwingelderveld en Duurzaamheidscentrum Assen, Schiermonnikoog, Lauwersnest en Reitdiep (Gr), voor inspiratie.

5)

Doeke Fokkema noemt het Waddencentrum Kornwerderzand, en natuurmuseum Ameland, deze zijn interactief.

Henk de Vries: De planning. Er is nu een tijdelijk centrum midden in het dorp.

Functioneert goed. 3 jaar de tijd: locatie verkennen nieuwe BZC. Na alle verkenningen en vergunningen is het streven om begin 2027 open te gaan.

Miliefederatie: Inspiratie opgedaan in Spanje en Portugal. Daar richt men zich niet alleen op de bezoekers maar ook op onderzoek, mogelijkheden van het park en de natuur, energie, geothermie.

OO Leden: Deze centra hebben we in Friesland, deze kunnen we ook in het bezoekerscentrum centreren. Kijken naar extra functies. Contacten met NHL, deze zichtbaarder maken in het BZC. Van Hall Larenstein is ook geïnteresseerd in het gebied. Het is een logische gedachte. Dit meenemen in deze verkenning.

Toerisme krijgt ook steeds meer aandacht voor de eigen inwoners. Wederzijds profiteren, meer partners die erin kunnen participeren Sud Oost fryslan toeristisch bureau. Evert Stellingwerf geeft aan dat er goed moet worden gekeken hoe breed je wilt zijn, deze zaken kunnen worden besproken in het programma van eisen.

Actiepunt: *Henk de Vries vraagt een stappenplan aan projectleider BZC Jan Willem Rodenburg voor de volgende OO vergadering om deze zaken mee te nemen in de verkenning.*

Frank Vogelpoel geeft aan, het BZC is heel belangrijk voor het NP, vooraf goed weten wat je wilt. Tevens kijken naar de satellietfunctie van de dorpen om het NP heen. Ellen Kiewiet: Dit is ook aangegeven in de werkgroep.

6. Ingekomen en verzonden stukken

(ter kennisname)

Ingekomen

- Rapport economische effecten Nationale Parken (**Bijlage 4, 4a, 4b**)
Onderzoeks- en adviesbureau Ecorys deed, in opdracht van het Nationale Parken Bureau, onderzoek naar de directe economische effecten van de huidige 21 nationale parken in Nederland. Uit het onderzoek blijkt dat het label Nationaal Park de Nederlandse nationale parken tezamen 70 miljoen euro meerwaarde oplevert. Het onderzoeksbureau heeft hierbij alleen gekeken naar de Nederlandse bestedingen. Inkomsten van buitenlandse bezoekers zijn dus niet meegerekend. Ook genereert de aanwezigheid van nationale parken een positief effect op de werkgelegenheid met op jaarbasis bijna 900 fte's.

In voorbereidend DB overleg is afgesproken: Vertaling van het rapport naar NPDAF door IFG en IVN, volgend voorjaar 2025 ter bespreking in de DB vergadering. Indirect en direct effect is al onderzocht: gezondheid en geluk, waardeinstijging van de huizen, waterberging. Het rapport dat hierover gaat wordt dus meegenomen in de vertaalslag naar NPDAF.

Actiepunt: *Ellen Kiewiet: De resultaten van de vertaalslag van het rapport door IFG en IVN agenderen op OO april 2025.*

- Uitnodiging aanvraag boekjaarsubsidie 2025 (**Bijlage 5**)
Ellen (ambtelijk secretaris) en Daan (penningmeester) hebben vooroverleg met de afdeling subsidiezaken van de provincie voor indiening.

Doeke Fokkema: Leerpunten van de vorige keer, dat is gelukkig goed beschikt en er is geen terugvordering geweest. De boekjaarsubsidie uitnodiging doet ook een oproep om aandacht te geven aan de Friese Taal.

- Eerste concept Manifest Nationale Parken (**Bijlages 6 en 6a**)
LVVN en de werkgroep nationale parken werken toe naar een nieuw afsprakenkader onder de naam 'manifest nationale parken 2024'. Dit gaat over samenwerking bij het realiseren van de doelen van het beleidsprogramma op landelijk niveau. Over hoe parken, partners, provincies en Rijk samen aan de slag gaan.

De boodschap is om de inzet van het Nationale Parken duidelijk te maken. Er is tevens sprake van een hogere jaarlijkse bijdrage aan het SNP.

- Definitieve Samenwerkingsovereenkomst Waddensie Interreg 6a.
Deze is inmiddels ondertekend door de voorzitter. (**Bijlages 7 en 7a**)

7. Begroting 2025

(ter besluitvorming)

De begroting die nu voorligt is een begroting waarbij de kanttkening moet worden geplaatst dat de bedragen indicatief zijn. Uit ervaring moet gezegd worden dat een begroting en daarmee ook het jaarplan altijd onderhevig zijn aan externe factoren die van invloed zijn op uitgaven en te realiseren activiteiten. U treft in de bijlagen dan ook een begroting waar voor een groot deel mag worden uitgegaan van wat er staat, maar met de opmerking dat dit onderhevig kan zijn aan de actualiteiten. **(Bijlage 8)**

Hier is nog niet de decentrale uitkering van het Rijk meegenomen. Eerst zekerheid van het ministerie van LVVN geeft Menko Groeneweg aan. Het kan PM op de begroting. Het OO geeft aan in te stemmen met de begroting.

8. Jaarplan 2025

(ter besluitvorming)

Net als bij de begroting, dient de kanttkening te worden gemaakt dat dit een indicatief plan is, wat onderhevig is aan externe factoren die nu nog niet voorzien zijn. **(Bijlage 9)**

Dezelfde opmerking als bij de begroting 2025. De verwachting is dat er een substantiële bijdrage extra zal zijn volgend jaar, dus dan een aanpassing van het jaarplan.

9. Jaarkalender NP De Alde Feanen 2025

(Bijlage 10)

De OO vergaderingen worden verplaatst naar donderdagen in plaats van woensdagen in verband met de agenda van gedeputeerde want woensdagen zijn de vergaderdagen van PS waardoor gedeputeerde soms moet afzeggen voor het OO.

10. Concept jaarrekening 2023

(ter besluitvorming)

Door licentieproblemen met de Rabobank is het nog niet gelukt om eerder dit jaar de jaarrekening op te vragen bij de accountant, deze ligt nu voor. **(Bijlage 11)**

In mei was het al gemandateerd aan stichtingsbestuur omdat de jaarrekening niet klaar was. Het is nu klaar. Daan Buljte geeft aan dat er sprake was van een neverending story met de accountant voor het tijdig aanleveren.

De koppeling tussen bankrekening en administratie was vervallen. Er was heel lang sprake van 1 constellatie en die is ineens veranderd met het vertrek van de ambtelijk secretaris. Nu breder trekken. Daarom afspraak gemaakt met accountantskantoor: voor de zomer 2025 jaarrekening 2024.

Streven naar positief saldo, misschien op de spaarrekening daardoor meer inkomsten. Definitieve stukken zijn nu ondertekend door de nieuwe voorzitter. Henk de Vries: bepaalde posten zijn niet geïndexeerd daarom zijn er dus minder uren voor bijvoorbeeld voorlichting & educatie in 2025. Dit wordt bekostigd uit de boekjaarsubsidie. Daan Bultje geeft aan te kijken naar hoe dit het meest efficiënt kan worden aangepakt. Dit is eigenlijk een opmerking bij de begroting. Kijken naar meerjaren overzicht zodra definitief meerjaren subsidie.

11. Korte presentatie Waddenkustvisie Interreg 6a

Door Jannie Slot

Marketing Fryslan is penvoerder van het Waddenvisie project. Het is gestart 3 jaar geleden met 10 partners. Eerst SBB, die is eruit gestapt, toen is NPDAF gevraagd.



Kern: Hoe toerisme voeren in hele kwetsbare gebieden. Europese doelstellingen hoog over, haakjes met nationale doelstellingen, regionale doelstellingen. Fryslan is ook bezig met Green Destination doel dus voldoende haakjes. Waardevol project. Biodiversiteit, omgaan met CO2 midden en klein bedrijf, toerist bekend maken met eigen footprint. Wij zitten in 2 werkpakketten. Doelstelling nodigt private sector enz. uit om de gevolgen van de klimaatcrisis aan te pakken. Waar kunnen we het verschil maken. Jannie Slot zit daar voor een heel aantal uren in. Hoe mensen en ondernemers vooral bewuster maken. Compenseren CO2 uitstoot veroorzaakt door recreatieve activiteiten. Er komen modellen uit de onderzoeken, die kunnen we meenemen in bijvoorbeeld de gastheerschapcursussen. Begin januari aan werkpakket 2 beginnen. Werkpakket 3: Mensen in de kwetsbare gebieden brengen maar met bewustwording en bescherming van de natuur. Dit bevordert de zorg voor de natuur en de verantwoordelijkheid en verstrekt daardoor de kernwaarde van het NPDAF.

Johannes Woudstra: Wij doen ook ons beste zoveel mogelijke duurzaam te varen, bewustwording. Elektrisch varen, HVO 100, plantaardige grondstof, etc. Voor het compenseren van de CO2 uitstoot veroorzaakt door recreatieve activiteiten wordt aangegeven dat het ook lokaal kan worden gecompenseerd. Bijvoorbeeld in het project Valuta voor Veen. Dus CO2 compensatie in de regio, boeren krijgen credits voor percelen, vernatten, etc. Concessie worden steeds duurder. Prijs per CO2 gaat ook omhoog. Daarmee CO2 compenseren, het is bijvoorbeeld al een inkomstenbron voor Hegewarren. Greenkey traject bijvoorbeeld ook. Regionale kansen primair benutten. Vervoer, gebouwen.

Actiepunt: *Jannie Slot en Ellen Kiewiet: Lokale CO2 compensatie linken aan werkpakket 2 van Waddensie project.*

12. Korte presentatie Verkenning Robuuste Parken

Door ambtelijk secretaris Ellen Kiewiet

Deze is door de tijd en technische malfunctie vervallen en wordt nagestuurd.

Pauze

1. Governance Nationaal Park De Alde Feanen

Startgesprek Governance Onderzoek Door Kees van Es, Bureau WING

Er is een uitvraag geweest naar 3 bureaus om een Governance Onderzoek te doen naar NP De Alde Feanen. Hierin zijn de probleemstelling, de opdrachtformulering en de gewenste uitkomsten geformuleerd. De begeleidingscommissie heeft de offertes beoordeeld en een advies uitgebracht naar het Dagelijks Bestuur, deze heeft het advies unaniem overgenomen. Er is gekozen om de opdracht voor het Governance Onderzoek te verstrekken aan bureau WING. De financiering van het onderzoek wordt gedragen door de deelnemende overheden, gemeente Leeuwarden is penvoerder.

WING veel werkzaam in het Noorden, waddengebied, veenweiden. Gebiedsprocessen. Ook in het verleden ministerie LNV.

- *Eerste gesprek opdrachtgever Ellen en Hielke gehad.*
- *Gesprek gehad met de begeleidingscommissie.*

Doeke Fokkema: Is de planning realistisch? Els Wouda: Ja krappe planning maar wel haalbaar. Wel zaak om goed de gesprekken in te plannen. Doeke Fokkema geeft aan, er mag ook wel wat druk op zitten. In februari een concept voorleggen aan het OO. Bijeenkomst inplannen voor 20 februari of 6 week maart.

Vraag: Zijn de interviews gestandaardiseerd? Antwoord: Wel verschillende nuances gericht op de partijen en ook open gesprek. Gauw de nijging om het breed te maken, dit krap houden.

Kees van Es: Het is aan WING om niet te ver uit te laten wijden. Governance scan zoals vermeldt in de offerte wordt nog besproken met de begeleidingsgroep. Goed de balans tussen diverse elementen. DB< OO< werkgroep, kerngroep. Hoe gaan die met elkaar om wat is de functie. Dan in de definitieve vergadering aftikken en ook al actie op zetten! Plan van aanpak?

Menko Groeneweg: Heel veel parken zijn bezig met hun governance. Wordt die informatie ook gebruikt, meegenomen? En de landelijke ontwikkeling? Het beschikbaar gestelde budget gaat over de kop, heeft dat ook effect op de governance? Kees heeft met het Nationale Parken bureau contact gehad hoe het met andere parken gaat. Lauwersmeer heeft net een governance onderzoek gehad en Wing heeft morgen gesprek met NP Schiermonnikoog.

Documenten:

- *Wetter en Moar is niet doorgestaan maar inhoudelijk wel 'ons' document.*
- *Ook verslagen erbij halen, wie besluit wat.*

Betrokkenheid van overheden, de financiële bijdrage is ook erg verschillend per gemeente, wat is te doen gebruikelijk bij andere parken, is er een standaard? Benchmark voor de governance.

Staat het Overleg Orgaan centraal? Vergelijk andere landelijke parken. Betrokkenheid overheidsinstellingen. Daar zitten bij de NP veel verschillen in. En de vraag, individueel interview of niet.

Dia 1^e signalen:

Daar herkent men zich in.

Menko Groeneweg: Provincie zoekende naar rol gedeputeerde. Waar ben ik van?

Provincie: geeft de boekjaarsubsidie, levert ambtelijk secretaris> Gedeputeerde is vicevoorzitter terwijl die ook de boekjaarsubsidie geeft. Daar helderheid in. Welke pet op.

Duidelijkheid rol en positie.

Doeke Fokkema: Leerzaam om werkgroep vergadering mee te maken. Openheid en goede inbreng, vingers op zere plekken. Kunnen het tempo niet bijhouden, welke projecten zijn er bezig, wat is het eind van het project, wat wordt er geborgd. Status borgen van uitkomsten van projecten. Huis moet op orde. Onderscheid maken tussen structurele uitvoering of projectmatig uitvoering. Werkgroep meenemen in de resultaten.

Henk de Vries: Er is een onduidelijke structuur ontstaan. Wie zit waar in en waarom, en wie gaat waar over. Soms zijn er bijvoorbeeld projecten in het park die niet van het NP zijn. Overleg Orgaan voelt eindverantwoordelijkheid ten aanzien van het gebied.

Gezamenlijk verantwoordelijkheid voelen.

NP, in de loop van de jaren is er geschipperd tussen pretpark en natuurpark. Hoe krijg je de balans. Hoe gaat het met het park en zitten we op de goede lijn? Er moet dus ook gekeken worden naar de ambitie ten aanzien van het Park.

Is iedereen op het juiste moment in positie gebracht, bespreek je ook de wezenlijke dingen in het OO. Dat moet op de agenda. Scherp stellen wie is waarvoor en wat willen we?

Tytsjerksteradiel is niet aanwezig op het OO, dat is vaker het geval. Is daar een reden voor? Staat er niet iets op de agenda van belang? Agendapunten moeten ook komen vanuit de OO leden/partners.

Er zijn steeds grotere opgaves gekomen, daardoor is de rol van het OO gesleten. Meer vanuit DB geacteerd.

Prachtpark dat was een project waar iedereen bij betrokken was. Discussie over natura 2000 ook.

Middel of doel. Governance. Halen en brengen, dan moet het doel heel duidelijk zijn, maar het doel moet worden opgesteld ook in het OO.



Sipke Hoekstra: Betrokkenheid is van groot belang. Ook afstemming over wat er gaande is in elke gemeente en de provincie. Waar vind wat plaats.

16. Rondvraag en Sluiting

Doeke heeft de wedervraag gesteld aan de gedeputeerde m.b.t. openbaar vervoer. Warten wil ook graag en Tytsjerksteradiel zet zich ook in.